

บทบาทการปฏิบัติหน้าที่การประนีประนอมข้อพิพาทของกำนัน
และผู้ใหญ่บ้านกรณีศึกษา : พื้นที่อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย
The Roles and Duties in Dispute Mediation of Village Headmen
and Subdistrict Heads : A Case Study in Mae Lao District,
Chiang Rai Province

ภักพงษ์ ภูเวียงจันทร์*

Pukkapong Poowiangjun

ประยูร อิมิวัตร์**

Prayoon Imiwat

อรุณี อินเทพ***

Arunee Inthep

(Received: 3 September 2024; Revised: 12 November 2024; Accepted: 19 December 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทการปฏิบัติหน้าที่การประนีประนอมข้อพิพาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการปฏิบัติหน้าที่การประนีประนอมข้อพิพาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปริมาณ

* นักศึกษา, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารงานภาครัฐ, คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Graduate Student, Master of Public Administration, Program in Public Administration, Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Rai Rajabhat University

Corresponding Author Email: 668970011@crru.ac.th

** รองศาสตราจารย์ ดร., คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Associate Professor Dr., Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Rai Rajabhat University
Email: Prayoon.imi@crru.ac.th

*** อาจารย์ ดร., คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Dr., Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Rai Rajabhat University

Email: arunee.int@crru.ac.th

(Quantitative research) โดยมีกลุ่มประชากรจำนวน 63 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ

ผลการศึกษาพบว่า บทบาทในการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาท ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทการปฏิบัติหน้าที่การประนีประนอมข้อพิพาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน พบว่า กำนัน และผู้ใหญ่บ้านที่ผ่านการฝึกอบรม - ไม่ผ่านการฝึกอบรม หลักสูตรกำนันผู้ใหญ่บ้าน จากวิทยาลัยการปกครอง มีระดับการศึกษา และมีระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง ที่แตกต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทในการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาท แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: บทบาทการปฏิบัติหน้าที่, การประนีประนอมข้อพิพาท, กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน

Abstract

The research aims to objectives of the Study the roles and duties in dispute mediation of village headmen and subdistrict heads. To compare the roles and duties in dispute mediation of village headmen and subdistrict heads with different backgrounds. This research utilizes quantitative research methods, with a sample population of 63 participants. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The study results revealed that the overall roles and duties in dispute mediation of village headmen and subdistrict heads in Mae Lao District, Chiang Rai Province, were found to be at a high level. The comparative analysis of the roles and duties in dispute mediation of village headmen and subdistrict heads in Mae Lao District, Chiang Rai Province, with different backgrounds, revealed that village headmen and subdistrict heads who had undergone training versus those who had not, under the Village Headman Training Program from the College of Local Administration, as well as those with different education levels and lengths of service, performed their duties in dispute mediation roles with no statistically significant difference.

Keywords: Roles and Duties, Dispute Mediation, Village Headmen and Subdistrict Heads

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อำเภอแม่ลาว ได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2539 โดยแยกพื้นที่บางส่วนของอำเภอเมืองเชียงราย จัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2536 ประกอบด้วยพื้นที่ 5 ตำบล คือ ตำบลดงมะเดะ ตำบลป่าก่อดำ ตำบลบัวสลี ตำบลจอมหมอกแก้ว และตำบลโป่งแพร่ รวม 63 หมู่บ้าน (แหล่งท่องเที่ยวอำเภอแม่ลาว, 2566) โดยจะมีกำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ปกครองครองราษฎรในพื้นที่ ทำหน้าที่ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” คอยดูแลปกป้องคุ้มครอง แก้ไขปัญหาให้ราษฎรในหมู่บ้านของตน หากมีปัญหาเดือดร้อนก็จะเป็นหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในการจัดการแก้ไขปัญหาที่นั้น หากแก้ไขไม่ได้ก็จะนำเรื่องดังกล่าวส่งต่อ ประสาน ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือต่อไป

สถาบันของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน เป็นปรากฏการณ์แรกในการ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ให้กับราษฎรในหมู่บ้านของตน โดยเฉพาะการทำหน้าที่เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ยประนีประนอมและจัดการระงับปัญหาความขัดแย้งในหมู่บ้าน ในรูปแบบศูนย์อำนวยการความเป็นธรรมหมู่บ้าน ซึ่งอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2551) ประกอบข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2530 (ที่ทำการปกครองจังหวัดสงขลา, 2550) ในการดำเนินการดังกล่าว เมื่อราษฎรในหมู่บ้านมีปัญหาหรือข้อพิพาทระหว่างกัน บุคคลแรกที่พวกเขานึกถึงคือกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ผู้ที่เป็นผู้ปกครองบ้าน โดยมีความหวังว่าสามารถให้ความเป็นธรรมแก่ทั้ง 2 ฝ่ายได้ แต่สภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน มีบางหมู่บ้าน หรืออาจจะมียากกว่านั้นในอำเภอแม่ลาวที่เกิดปัญหา ข้อพิพาทและผู้ที่เป็นผู้ปกครองบ้านไม่ได้ดำเนินแก้ปัญหา ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ กฎ ข้อบังคับ หรือแก้ปัญหาแล้วแต่ไม่เป็นที่พึงพอใจแก่คู่กรณีทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งที่ปัญหาที่ข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องเพียงเล็กน้อย ทำให้ราษฎรมีความเชื่อมั่นในตัวผู้นำในหมู่บ้านตนเองน้อยลง จึงได้นำปัญหาข้อพิพาทดังกล่าวมาขอความช่วยเหลือยังศูนย์ดำรงธรรมอำเภอหรือศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด หรือบางรายถึงขั้นนำเข้าสู่ศาล

แต่ปัจจุบันปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในพื้นที่อำเภอแม่ลาว ที่ประชาชนในหมู่บ้านเดียวกันมีความขัดแย้งหรือข้อพิพาทกันและได้นำปัญหาดังกล่าวไปปรึกษากำนัน และผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นผู้ปกครองหมู่บ้านเพื่อทำการเจรจาไกล่เกลี่ยเพื่อให้ได้ข้อยุติ โดยที่ผลของการไกล่เกลี่ยมีทั้งสามารถตกลงกันได้และตกลงกันไม่ได้ หรือตกลงกันแล้วแต่ยังไม่เป็นที่พอใจ เพราะคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจไม่ได้รับความเป็นธรรมในการไกล่เกลี่ยนั้น แต่จำยอมเพราะว่าไม่อยากให้เรื่องราวจบลงโดยเร็ว หรือการไกล่เกลี่ยไม่เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ กฎข้อบังคับทำให้บางครั้งคู่กรณีที่ได้รับความเป็นธรรมได้นำปัญหาดังกล่าวมาปรึกษาศูนย์ดำรงธรรมอำเภอแม่ลาว ทั้งที่ปัญหาความขัดแย้งนั้นเป็นเพียงเรื่องเล็กน้อยที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ในระดับหมู่บ้านได้

ดังที่ศูนย์ดำรงธรรมอำเภอแม่ลาว ได้พบและพูดคุยกับชาวบ้านของหมู่บ้านแห่งหนึ่งในอำเภอแม่ลาว ที่ได้เดินทางมาขอความเป็นธรรม ว่าได้ออกไปหาของป่าชุมชนของหมู่บ้านแต่ได้ถูกสุนัขของพรานป่าซึ่งเป็นราษฎรในหมู่บ้านเดียวกันกัดบริเวณใบหน้าและแขน และได้ไปดำเนินเจรจาไกล่เกลี่ย ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน โดยผู้ใหญ่บ้านทำการไกล่เกลี่ยให้โดยผู้เสียหายจะได้รับเงินเยียวยา จำนวน 2,000 บาท ทำให้ผู้เสียหายไม่พึงพอใจจึงเป็นเหตุให้ต้องนำเรื่องมาขอความเป็นธรรม ยังศูนย์ดำรงธรรมอำเภอแม่ลาว จะเห็นได้ว่า ปัญหาเหล่านี้ถ้าไม่มีวิธีจัดการอย่างถูกต้อง เหมาะสม และเป็นธรรม จะนำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรง เกิดความเสียหายในวงกว้างต่อไปได้

ฉะนั้น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านถือว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการทำหน้าที่เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ยประนีประนอมและจัดการระงับปัญหาความขัดแย้งในหมู่บ้าน ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาภูมิหลังและ ศึกษาบทบาทในการปฏิบัติงานปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ว่าภูมิหลังและบทบาทในการปฏิบัติงานปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทในด้านต่าง ๆ อย่างไร ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในการเสนอแนวทางการปฏิบัติงานด้านการประนีประนอมข้อพิพาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ได้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่น ๆ ได้ทั่วประเทศ

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาบทบาทการปฏิบัติหน้าที่การประนีประนอมข้อพิพาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย

2.2 เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการปฏิบัติหน้าที่การประนีประนอมข้อพิพาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่ อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย ที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน

3. ประโยชน์ของการวิจัย

3.1. ทราบบทบาทการปฏิบัติหน้าที่การประนีประนอมข้อพิพาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน

3.2 ให้กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน สามารถปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทได้อย่างถูกต้องตามหลักกฎหมาย และแนวทางการปฏิบัติงานด้านการประนีประนอมข้อพิพาท

4. สมมติฐานของการวิจัย

การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่การประนีประนอมข้อพิพาท ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีภูมิหลัง ในเรื่องการฝึกอบรม ระดับการศึกษา และระยะเวลาการดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน

5. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาบทบาทการปฏิบัติหน้าที่การประนีประนอมข้อพิพาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอมะนัง ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาบทบาทในเรื่องการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน และตำบลของตนเอง ว่ามีการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทอย่างไรได้อย่างถูกต้องตามหลักกฎหมาย และแนวทางการปฏิบัติงานด้านการประนีประนอมข้อพิพาท

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ หมู่บ้านเขตอำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย จำนวน 5 ตำบล 63 หมู่บ้าน

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ กำนัน 5 คน และผู้ใหญ่บ้าน 58 คน

ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษา ตั้งแต่ เดือนธันวาคม 2566 – มิถุนายน 2567

6. วิธีดำเนินการวิจัย

6.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 63 คน ได้แก่ กำนัน และผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอแม่ลาว โดยแบ่งแยกตำแหน่งเป็นกำนัน จำนวน 5 คน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 58 คน

6.2 เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

6.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษา เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีและผลงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน

ตอนที่ 2 บทบาทในการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน เป็นแบบปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า Rating Scale 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การวัดแบบ Likert ดังนี้

ระดับคะแนน การแปลความหมาย

5	หมายถึง	มีความรู้ความสามารถในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความรู้ความสามารถในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความรู้ความสามารถในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความรู้ความสามารถในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความรู้ความสามารถในระดับน้อยที่สุด

และตีความหมายตามช่วงคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยในช่วง 4.50 – 5.00 = ระดับความรู้ความสามารถในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยในช่วง 3.50 – 4.49 = ระดับความรู้ความสามารถในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยในช่วง 2.50 – 3.49 = ระดับความรู้ความสามารถในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยในช่วง 1.50 – 2.49 = ระดับความรู้ความสามารถในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยในช่วง 1.00 – 1.49 = ระดับความรู้ความสามารถในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทในการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาท ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่ อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย มีลักษณะคำถามแบบปลายเปิด

6.2.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

6.2.2.1 ผู้ศึกษาได้ขอหนังสือจากสาขาวิชาการบริหารงานภาครัฐ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน

6.2.2.2 เตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอ วางแผนการดำเนินการสอบถามกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

6.2.2.3 ผู้ศึกษาชี้แจงทำความเข้าใจและอธิบายให้กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอมะนัง ให้เข้าใจวัตถุประสงค์และประโยชน์จากการสอบถาม ตลอดจนวิธีเก็บข้อมูล โดยได้กำหนดวันสำรวจแบบสอบถามในวันที่จัดการประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้านประจำเดือน มิถุนายน 2567

6.2.2.4 ผู้ศึกษาได้รวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความสมบูรณ์และทำการวิเคราะห์เนื้อหา

6.3 ขอบเขตพื้นที่ ระยะเวลาเก็บข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาวิจัย บทบาทในการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย โดยทำการเก็บข้อมูลการวิจัยจากกำนัน และผู้ใหญ่บ้านเขตพื้นที่อำเภอแม่ลาว ระยะเวลาเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนธันวาคม 2566 – มิถุนายน 2567

6.4 การจัดทำข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

6.4.1 การจัดทำข้อมูล

ผู้ศึกษานำแบบสอบถามจากการเก็บจากกลุ่มประชากรมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ลงรหัสข้อมูล และประมวลผลข้อมูลเพื่อคำนวณหาค่าสถิติเบื้องต้น และทำการวิเคราะห์ข้อมูล

6.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

6.4.2.1 ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Science: SPSS) โดยใช้สถิติค่าร้อยละ

6.4.2.2 บทบาทการปฏิบัติหน้าที่การประนีประนอมข้อพิพาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Science: SPSS) โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (α) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

6.4.2.3 ทดสอบสมมติฐาน เปรียบเทียบการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่การประนีประนอมข้อพิพาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ที่ผ่าน - ไม่ผ่าน การฝึกอบรมหลักสูตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จากวิทยาลัยการปกครอง โดยใช้การทดสอบค่าที (T- test)

6.4.2.4 ทดสอบสมมติฐาน การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่การประนีประนอมข้อพิพาท ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มี ระดับการศึกษา และระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง แตกต่างกันโดยใช้การทดสอบค่าเอฟ (F- test)

7. ผลการวิจัย

7.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 55 คน โดยมีช่วงอายุ 56-60 ปี ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยระยะเวลาการดำรงตำแหน่งมาแล้ว 0-4 ปี ส่วนใหญ่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้านแล้ว และมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการประนีประนอมข้อพิพาท ในระดับปานกลาง

7.2 ผลการวิเคราะห์บทบาทการปฏิบัติหน้าที่การประนีประนอมข้อพิพาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย มีระดับการปฏิบัติงานในระดับมากในทุกช่วง โดยช่วงที่มีระดับการปฏิบัติงานมากที่สุด คือ หลังการประนีประนอมข้อพิพาท และในแต่ละช่วงมีระดับการปฏิบัติงาน ดังนี้

7.2.2.1 บทบาทการปฏิบัติหน้าที่การประนีประนอมข้อพิพาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ก่อนการประนีประนอมข้อพิพาท ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ระดับการปฏิบัติงานที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้น กำนัน ผู้ใหญ่ได้ลงพื้นที่พูดคุยกับคู่กรณีแต่ละฝ่ายก่อน เพื่อลดความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นเมื่อคู่กรณีมาเจอกัน

7.2.2.2 บทบาทการปฏิบัติหน้าที่การประนีประนอมข้อพิพาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ระหว่างการประนีประนอมข้อพิพาท ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ระดับการปฏิบัติงานที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ คือการตัดสินปัญหาข้อพิพาทของคู่กรณีโดยหลีกเลี่ยงความเป็นเครือญาติ

7.2.2.3 บทบาทการปฏิบัติหน้าที่การประนีประนอมข้อพิพาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย หลังการประนีประนอมข้อพิพาท ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ระดับการปฏิบัติงานที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เมื่อทำสัญญาประนีประนอมยอมความเสร็จแล้ว ได้อ่านให้คู่กรณีฟัง หรือ ให้คู่กรณีได้อ่านข้อความด้วยตนเอง ก่อนที่จะมีการลงลายมือชื่อ

7.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทการปฏิบัติหน้าที่การประนีประนอมข้อพิพาท ระหว่างกำนัน และผู้ใหญ่บ้านที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน มีบทบาทการปฏิบัติหน้าที่การประนีประนอมข้อพิพาท ทั้งในภาพรวม และก่อนการประนีประนอมข้อพิพาท ระหว่างประนีประนอมข้อพิพาท หลังการประนีประนอมข้อพิพาท แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

8. อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาบทบาทการปฏิบัติหน้าที่การประนีประนอมข้อพิพาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน กรณีศึกษา : พื้นที่อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ ที่ได้จากเครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามมีประเด็นที่น่าสนใจที่จะนำมาอภิปราย เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

8.1 บทบาทในการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาท ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่งผลให้การปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทของ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นิธิโรจน์ วงศ์วัฒนถาวร (2561, น. 61-63) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านจังหวัดอุดรธานี การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการไกล่เกลี่ย ประนีประนอมข้อพิพาทของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจังหวัดอุดรธานี 2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการไกล่เกลี่ย ประนีประนอมข้อพิพาทของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จังหวัดอุดรธานี และ 3) เพื่อทดลองและประเมินรูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการไกล่เกลี่ย ประนีประนอมข้อพิพาทของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจังหวัดอุดรธานี โดยมีผลการวิจัย คือ 1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการไกล่เกลี่ย ประนีประนอมข้อพิพาทของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 5 ปัจจัย เรียงตามลำดับตามค่าอิทธิพล ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วม 2) ภาวะผู้นำ 3) การรับรู้บทบาท 4) บรรยากาศองค์กร และ 5) ความรู้ 2. ได้รูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการไกล่เกลี่ย ประนีประนอมข้อพิพาทของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จังหวัดอุดรธานี โดยมีผลของการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับ กิจกรรม บทบาทและหน้าที่

8.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทการปฏิบัติหน้าที่การประนีประนอมข้อพิพาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน ดังนี้

กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ที่ผ่านการฝึกอบรม - ไม่ผ่านการฝึกอบรม หลักสูตรกำนันผู้ใหญ่บ้าน จากวิทยาลัยการปกครอง มีบทบาทการปฏิบัติหน้าที่การประนีประนอมข้อพิพาท ทั้งในภาพรวม และ ก่อนการประนีประนอมข้อพิพาท ระหว่างประนีประนอมข้อพิพาท หลังการประนีประนอมข้อพิพาท แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของงานวิจัย

กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทในการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาท แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของงานวิจัย

กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ที่มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทในการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาท แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของงานวิจัย

ถึงแม้ว่า กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ที่ผ่านการฝึกอบรม และไม่ผ่านการฝึกอบรม หลักสูตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีการศึกษา และมีระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง จะมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ด้วยบทบาท อำนาจหน้าที่ที่กำหนดให้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ทำหน้าที่ในการประนีประนอมข้อพิพาท จึงทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกคนจะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับแนวคิด อำนาจหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการประนีประนอมข้อพิพาท กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีอำนาจในการประนีประนอมข้อพิพาท ตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทของ คณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2530 ว่าเมื่อมีข้อพิพาทเกี่ยวกับความแ่งหรือความอาญาที่เป็นความรับผิดชอบความได้ โดยคู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงให้คณะกรรมการหมู่บ้านประนีประนอมข้อพิพาท และข้อพิพาทดังกล่าวเกิดขึ้นในหมู่บ้านหรือคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้าน ซึ่งคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่ายประสงค์จะให้ข้อพิพาทนั้นยุติลงในระดับหมู่บ้าน ก็ให้แจ้งผู้ใหญ่บ้านทราบ และผู้ใหญ่บ้านแจ้งคู่กรณีทั้งสองฝ่ายมาตกลงทำบันทึกยินยอมให้คณะกรรมการหมู่บ้านประนีประนอมข้อพิพาท โดยคณะกรรมการหมู่บ้าน หมายความว่ารวมถึง

คณะกรรมการหมู่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2547 และคณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ. 2522 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2556 : หน้า 541) ซึ่งมีกำหนด และผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานคณะกรรมการทั้ง 2 ฉบับ

ทั้งนี้ กำหนด และผู้ใหญ่บ้าน ก็ยังมีอำนาจตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 โดยกำหนดให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทำหน้าที่ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่ และเป็นหัวหน้าราษฎรในตำบล หมู่บ้าน มีอำนาจหน้าที่อำนวยความสะดวกและดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ราษฎร สร้างความสมานฉันท์และความสามัคคีให้เกิดขึ้นในตำบล หมู่บ้าน และการประสานหรืออำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในการติดต่อหรือรับบริการจากหน่วยงานของรัฐ รับฟังปัญหาและนำความเดือดร้อน ทุกข์สุขและความต้องการที่จำเป็นของราษฎรในตำบลหมู่บ้าน แจ้งต่อหน่วยงานของรัฐ รวมทั้ง ให้การสนับสนุน ส่งเสริมการปฏิบัติงานแก่หน่วยงานของทางราชการทุกกระทรวง กรม องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชน และหน้าที่อื่น ๆ อีกมากมาย ด้วยความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับประชาชนในท้องที่ หากเกิดข้อพิพาท กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สามารถช่วยไกล่เกลี่ยประนีประนอมเพื่อหาข้อยุติให้กับประชาชนในตำบล หมู่บ้าน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2565)

9. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

9.1 บุคคลที่ต้องการเข้าสู่การเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะต้องเป็นผู้มีความเสียสละ ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีอาชีพการงานที่มั่นคงเป็นหลักแหล่ง เป็นนักประสานงานที่ดี จึงจะสามารถเป็นผู้ที่ คอยดูแล ปกป้อง ค้ำครอง แก้ไขปัญหาให้ราษฎรในหมู่บ้านของตน หากมีปัญหาเดือดร้อนก็สามารถที่จะจัดการแก้ไขปัญหาได้

9.2 บทบาท อำนาจหน้าที่ที่กำหนดให้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ทำหน้าที่ในการประนีประนอมข้อพิพาท จึงทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกคนจะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่ และถูกต้อง ทั้งนี้หากบุคคลใดที่พึงจะได้รับการเลือกเพื่อมาดำรงตำแหน่ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือว่ายังไม่เคยมีประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าว หากมีปัญหาในการดำเนินการ ก็สามารถที่จะปรึกษา

ผู้ที่มี ความรู้ หรือ ผู้ที่มีประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าว เช่น ปลัดอำเภอประจำตำบล ปลัดอำเภอ ฝ่ายอำนวยการความเป็นธรรม หรือ อดีตกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

9.3 การจัดอบรมให้ความรู้ หรือการทบทวนความรู้ ให้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อเป็นการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยขอรับการสนับสนุนงบประมาณจาก กรมการปกครอง

10. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่การ ประนีประนอมข้อพิพาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอแม่ลาว เป็นไปด้วยความถูกต้อง เรียบร้อย และเป็นไปตามแนวทางที่ เหมือนกัน อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” การอำนวยความสะดวก ความเป็นธรรมและดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ราษฎร การสร้างความ สมานฉันท์และความสามัคคีให้เกิดขึ้นในตำบล รวมถึงหมู่บ้านของตนเองต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมการปกครอง. (2565). *ความเป็นมาวันกำนันผู้ใหญ่บ้าน*. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2567, จาก <https://kamnanphuyaibaan.com/history-01/>
- ที่ทำการปกครองจังหวัดสงขลา. (2550). *ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทของ คณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2530*. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2567, จาก <https://www.songkhladopa.go.th/index.php?options=download>
- นิธิโรจน์ วงศ์วัฒนากร. (2561). รูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านจังหวัดอุดรธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 7(1), 61-63.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2551). *พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457*. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2567, จาก <https://www.ocs.go.th>
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2556). *ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2530*. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2567, จาก <http://www.sadao-sk.go.th/index>
- แหล่งท่องเที่ยวอำเภอแม่ลาว. (2566). *ประวัติความเป็นมาของอำเภอแม่ลาว*. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2567, จาก <https://travelmaelao.wordpress.com/ประวัติความเป็นมาอำเภอ/>
- Tiger. (2021). *Leadership หรือภาวะผู้นำคืออะไร*. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2567, จาก <https://thaiwinner.co>

